

KURJER LITIEWSKI

w WILNIE dnia 18. Grudnia V. S. ROKU 1807.

S. PETERSBURG V. S. d. 6 grudnia. Minister wewnętrznych interessów aktualny stanu konsyliarz Graf Koczubey uwolniony jest od obowiązku tego przez wzgląd na słabość zdrowia, dopóki polepszenie onego wymagać będzie. Aktualny stanu konsyliarz X. Kurakin będzie Ministrem wewnętrznych interessów. Główno kommanderującą milicyą wydziału 5 Generał Graf Orłow Czesmieński w nagrodę podjętych trudów otrzymał order S. Włodzimierza 1 klasy z najłaskawszym reskryptem. Półkownik Argamaków został kommandantem Jamburgskiego półku dragonii, Półkownik Karataiew Ekaterinosławskiego kiryssyerów. Półkownik Tołbuchin umieszczony w 20 półku szelców. Leibgardyi konney Adiutanci Cesarzewicza WX. Konstantyna Półkownicy Czierin i Ozerow uwolnieni od służby, pierwszy z rangą GM. obydwu z mundurem. Prezydent Tauryjskich sądów cywilnych i kryminalnych stanu konsyliarz Niewierowski uwalnia się od 40 letniej służby z pensją gaży zupełnej. GL. Sturm przydujący w kontrolney expedycyi uwalnia się od 40 letniej służby z pensją całej gaży. Woienny konsyliarz Łupandin otrzymał order S. Anny 2 klasy. Nadworny konsyliarz Askrzycki order S. Włodzimierza 4 klasy, w kontrolney expedycyi przydować będzie aktualny stanu konsyliarz Naumow.

CONSTANTINOPOL d. 28 Pazdziernika. Wiadomości które odbiera Sułtan z Azyi coraz są trwożliwsze; Wehabitowie szerzyć się i rozległe krainy zwyciężkim orężem niszczyć w biegu nie przestają, zwłaszcza gdy tam nie mają Turcy potęgi zdolney wstrzymać naieźdników. Mustafa 4 czeka tylko podpisania traktatu i przywrócenia spokoyności zupełnej prowincjom swoim w Europie; wtenczas postanowił wysłać ogromne woysko 200 t. do Arabii, i nieprzyjaciół imienia Mahometowego walcząc wyrwać z ich mocy miasta prorockie Mecca i Medina; tym sposobem nadzieję ma zyskać dla siebie przychytność wszystkich Muzułmanów, i powolniejszemi uczynić poddanych w przyjęciu odmian, iakie do woyska i rządu krajowego wprowadzić żąda.

MEMEL d. 19 grudnia. W artykule 27 traktatu z Francją zawartego w Tilży obowiązkał się Fryderyk 3 zamknąć wszystkie porty Pruskie, dopóki pokoy z Anglią nie nastąpi, nie przyjmować do państwa swego żadnych produktów tego kraju, nie dozwalać wysyłania Pruskich do Brytańni W. i iey osad. Te warunki dawno już są dokonane. Król pragnąc ieszcze bardziej sprawę państw swoich połączyć z dzie-

łem spólném lądowych Mocarstw Europy, rozkazał oddalić się od dworu swego Posłowi dawniey Angielskiemu w Coppenhadze Garlike, który bez tytułu żadnego w Memlu przebywał, i Sekretarzowi legacyi Hugo, który tamże został po wyjeździe posła Lorda Hutchinson; nadto ieszcze zalecił, ażeby mieszkający na Londyńskim dworze poseł Pruski Baron Jacobi opuścił tę stolicę, i z całą legacyą do krajów lądowych powracał.

WIEDEN d. 12 grudnia. W statystycznym opisanu Monarchii Austryackiey Lichtenstein ludność Saltzburga i Berchtolsgaden nowo przyłączonych krajów po traktacie Presburgskim na domysł położył; rząd nasz chcąc mieć dokładniejszą wiadomość, rozkazał ażeby sposobem w drugich prowincyach dawniey na podobne przypadki używanym zapisano wszystkich mieszkańców prowincyi pomienionej, która odtąd ma znosić ciężary drugim powszechnie.

Doktor Kain znaiomym i powszechnym w całej Austrii uczynił sposob wyrzynania kamieni przez sławnego Paiola wynaleziony, ztąd niezliczone pożytki codzien wypływają; wyrachować trudno iak wiele osob do zdrowia przywróconych zostało w krotkim przeciągu staraniem pomienionego lekarza, i uczniów przez niego wydoskonalonych. Tenże poprawując w okolicznościach wielu Chirurgią praktyczną oszczędził i drugich nauczył oszczędzania kosztu na lekarstwa zewnętrzne częstokroć bezskuteczne; w nagrodę Cesarz pożytecznego obywatela pensją podwyższył 2 t. złotych ryńskich.

Stany Węgierskie pracują ieszcze nad wypisaniem krzywd, skarg, i proźb swoich do Tronu; nowe uwagi nad stanem dawnym i dzisiejszym Królestwa czytane były d. 4 na 88 posiedzeniu powszechném, podpisane od Palatina, i Cesarzowi odesłane. Arcy X. Józef czyni przygotowanie do przyięcia Monarchy, gdy d. 15 seym rozwiązywać przybędzie.

Według wiadomości odebranych z Belgradu, jest podobieństwo że wkrótce los dotąd wątpliwy Serwianów zostanie rozstrzygniony. Spodziewają się zmordowani długą walką i krwawą towarzysze Czernego spocząć nakoniec pod cieniem pokoju i konstytucyi. Synod ma być ostatecznie przeniesiony z Semendryi do Belgradu, i pod imieniem Senatu narodowego rządu sprawować zacznie. W tej stolicy iakoteż po wszystkich miastach prowincyi będą ustanowione sądy i inni urzędnicy do utrzymywania porządku potrzebnii; tych wybrać mają koniecznie z liczby Officyerów i unterofficyerów, którzy czynnie służąc w obozach krew przelali za oyczyznę i

ziomków, byleby tylko czytać i pisać umieli. Nie dość na tém, pomysłono ieszcze o cywilizacji ludu wpoi dzikiego, któremu tyrańnia Muzułmanów drogę zamykała do wszelkiego oświecenia. Po wszystkich miastach i osadach mają być założone szkoły na edukacyą młodzieży parafialne, kilka wyższych. Ażeby zaś naród był odtąd bezpieczny w domu, poważany od sąsiadów, konskrypcya wojskowa zostanie wprowadzona do Serwii, tak żeby człowiek żaden od niej wolny nie był, wypłacenie długu oczywiście należnego przez iey obronę będzie najpierwszą powinnością obywatelów. Liczba iednak regularnego żołnierza będzie zamierzona, kto w armiach umieszczony nie iest, aniteż użyty w służbie oczyzny, oręża nosić nie może. Każdemu człowiekowi wolno ziemię i domy kupować i przedawać, byleby rodakiem i poddanym Serwii został, cudzoziemcom nie służy ten przywilej. Naostatek dla łatwiejszego sprawowania rządów kraj ma być podzielony na powiatów 13. Kto będzie naywyższym naczelnikiem ludu, i kiedy ta konstytucya ogłoszoną zostanie, zgadywać nie chcemy.

Według dalszych doniesień z Belgradu, kongres Serwianów teraz czynniejszy iest niż dawniej. Czerny posiedzeniom obecny zawsze bywa i rady wszystkie ożywia. Niedawno wysłał rozkazy do woysk dokazujących w Bośni; ażeby nayrychley zburzywszy batterye, reduty, szanice usypane dla obrony własney przeciw następującym armiom Tureckim powracały do oyczyzny. Ta okoliczność domyślać się każe, iż zawieszenie broni tak dawno podpisane nad brzegiem Dunaju, do zachodnich krain rozciągać się będzie. Co ażeby tém pewniej przyszło do skutku, Czerny zalecił Kommendantowi Belgradu Milowanowich iechać nad brzeg Driny i obić naywyższą kommendę nad ludem powracającym z Bośni; iuż zaś w Belgradzie miejsce nieprzytomnego zastąpi Obrenowich. Wodź armii Chrześciańskiej która w Bułgaryi dokazywała, Melenko Stoik przyiechał do Belgradu, gdzie strzelnem z armat i radośnym okrzykiem witał lud wdzięczny zwyciężcę Turków, nadgradzając tym przynajmniej sposobem szczęśliwemu rycerzowi długą pracę i pożyteczną dla oyczyzny.

Do Goricyi przybył Konsyliarz stanu Królestwa Włoskiego Paradisi, wyznaczony przez Wice Króla Eugeniusza Kommissarzem do rozgraniczenia Austryi nad rzeką Lisonzo; przy nim znajduie się 2 Generalów; z naszej strony Arcy X Karol do tego dzieła przeznaczył GL Chasteller z Półkownikami Nugent i Lederer. Odbieramy wiadomość że garnizon Francuzki iuż opuszcza twierdzę Braunau przenosząc się do Bawaryi. Na przybycie Imperatora Napoleona w Mediolanie zjazdu wielkiego nie było, ten Monarcha krótko zabawiwszy w stolicy Włoskiej pośpieszył do Wenecyi, zkąd gdy powróci do Mediolanu, tam widzieć się ma z Królową Etrusków, Królem Neapolitańskim i Bawarskim; podobno we Włoszech przemieszka dłużej niż rozumiano w Paryżu.

Cokolwiek nastąpi między dworem Wiedeńskim i Londyńskim względem spodziewanego zerwania handlowych związków, i zamknięcia portów naszych dawnym zprzymierzencom, to pewna że Austryacki handel na morzu Adryatyckim, śródziemnym, i Archipelagu bardzo kwitnoł w roku terazniejszym.

Trieste miasto sownie nadgrodziło sobie klęski podczas wojny r. 1801 poniesione gdy Francuzom uciążliwe kontrybucye opłacało. Kommendantci eskadr Jerzego 3 w tych stronach nie tylko nie przykrzyli się bynajmniej kupieckim statkom, które flagę Austryacką nosiły, owszem ich uprzedzały grzecznością, dając chętnie pasporta każdemu, kto z Trieste i Fiume chciał płynąć do Ancony Sinigaglia i daley. Zdarzyło się czasem, że zabrane i do Malty zaprowadzone były; lecz tu wyższa kommenda uwolnionym żeglarzom dozwalała płynąć gdzie chcieli, nadgradzając wszelkie szkody, czas nawet stracony.

LONDYN d. 12 listopada. Odgłos iest powszechny, że Sidney Smith pynie na trzecią iuż wyprawę do Buenos Ayres; wiadomo z dzieiów naszych, że Brytannia W. w każdym czasie pragneła opanować część przynajmniej Hiszpańskich osad w Ameryce południowej; lecz skutek nie odpowiedział chęci. Zdobył Admirał Vernon Portobello, Carthageny wziąć nie mógł, chociaż w oyczyźnie na pamiątkę zdobycia medal wybito. Portobello w mocy naszej zostawało nie długo, równie iak niektóre miejsca nadmorskie przez Admirała Anson zawoiowane w Peru i Chili. Na wyspach Falkland osady stały założyć nie potrafiono. Ze wszystkich nayszczęśliwszym był Popham i Beresford, którym powiodło się dziwnym sposobem wziąć Buenos Ayres. Szczęśliwszy od nich Liniers wszystko pomieszał. Ale gdzie raz szczęście służyło, może służyć raz drugi; więc do rzeki Platy podydzie podobno Sidney, ponieważ G. Beresford iako miysc świadomemu kommendę danō woysk lądowych. Mogą wprawdzie Hiszpani ogromniejszą potęgę zgromadzić, mogą przeszłiem powodzeniem zagrzani dawać odpor zacięty; mógł nakoniec Liniers przygotowania od poprzedników swoich rozsądniejsze uczynić do obrony. Anglików to bynajmniej nie zraża od wyprawy; potęga większa morska i lądowa, doskonalsi wodzowie czynią nadzieję, iż przedsięwzięcie trzecie zwycięstwem uwieńczone będzie.

Gdy blizkie niebezpieczeństwo było wojny między Anglią i Ameryką, Admirał Cochrane nie mając do czynienia przy wyspach Antylskich pośpieszył do Hallifax w nowey Szkocyi, ażeby z Admirałem Berkeley spólną siłą zamykał porty Republikantskie, tamował handel, i zagrożonym osadom Angieskim dał pomoc obecną. Lecz gdy zmieniły się okoliczności, a negocyacye dały przewłókę, Cochrane opuścił Hallifax i do Barbados powrócił, zkąd wkrótce ma wynieść na wyprawę przeciw Duńskim wyspom S Jana, Tomasza, i Krzyża, które bez trudności zabierze iako bezbronne, załogi liczney nie mające, odsięczy wszelkiey pozbawione.

Wysłany od Ministrów naszych poseł do Kongressu Rose ma zlecenie wezwać RPtę, ażeby naprzód zniosła zakaz wprowadzania towarów Angielskich do portów Ameryki, potem ażeby zrzekła się handlu wolnego z krajami i osadami nieprzyjaciół naszych, co jeśli uczyni, wtenczas Brytania W. nawzajem pozwoli Amerykańskim żeglarzom bezpiecznie pływać po wszystkich morzach, prowadzić handel po całym świecie towarami Angielskimi bez ograniczenia żadnego, zawiać do portów i osad naszych z uchyleniem nawet warunków niektórych aktu nawigacyi Cromwella; słowem nie wielka byłaby odmiana między traktatem ofiarowanym teraz RPtę i podpisanym na końcu r. przeszłego; lecz teraz nowe są okoliczności; Amerykanie rozjątrzeni szukają nagrody za okręta zabrane, porwanych gwałtem do służby naszej ziomków swoich, i gwałt dopełniony na fregacie Chesapeake.

Do portu Plymouth ciągną śpiesznie półki składające legion Hannowerski, które powróciły niedawno z wyprawy Coppenhagskiej; tamże uzbroiono wiele okrętów liniowych i fregat, które wszystkie zabierają bity i szalupy do lądowania potrzebne. Słychać że wojsko i eskadra wypłyną do Gibraltaru, gdzie wszelką komunikacją z lądem swoim przeciwszy Anglikom Hiszpani, zdają się grozić oblężeniem, lecz to kładą między niepodobieństwem Anglii.

Smutne wiadomości o słabym zdrowiu Króla naszego zamieniły się w weselsze, pisma urzędowe donoszą iż lepiej mieć się zaczyna. Sidney Smith ma naprzód udać się do Brezylji, z kąd blizka jest droga do Buenos Aires. Choć Angielskie wojska i floty według brzmienia kapitulacyi oddalić się musiały od brzegów Flaty, jednak Admirałowie Murray i Stirling przed uściem teyże rzeki zostawili kilka fregat i korwet ażeby komunikacją przerywały, podobno przeczuwając że rząd Angielski nową tam przysze wyprawę. Z liczby wielkiej naszych jeńców przez G. Liniers poymany, ledwie 200 zostało w Ameryce południowej, których rychło nie można było na flotę odesłać wgląd kraju zaprowadzonych. Do Jndyi wschodniej Stirling prowadzi 3 tylko regimenta piesze, inne wszystkie Murray do Anglii. Admirałowi Berkeley kazano dla usprawiedliwienia się w oyczyźnie stawać. Biega pogłoska, że posłowie Austriacki i Pruski wkrótce mają Londyn opuścić. Wiadomo że gdy Ministrowie nasi Alexandryą zająć kazali G.L. Fraser, tegoż czasu kompania wschodnia z Jndyi przysłała do Egiptu, iak r. 1801 eskadrę i wojsko lądowe, które pomagać miały do zawojuwania całej krainy; lecz gdy pomieniony wodz kapitulował z Turkami, wschodnie wojsko z morza Czerwonego do Bombay powracać musi.

Stan dzisiejszy narodu naszego jest godny podziwienia. Siłom własnym zostawiona Brytania W. sama przeciwko tylu narodom, bez żadney komunikacyi z Europą, widzi handel swój, źródło bogactw i potęgi, coraz bardziej upadają-

cy. Powrót wielkich magazynów z Portugallii, przybycie flott zachodnio i wschodnio Indyjskich kupcy za klęskę poczytali; tak wiele dziś mamy rozmaitych produktów, że przedánemi być nie mogą w żaden sposób, zatem upada ich cena, z nieuchronną dla właścicieli szkoda. Dotąd jednak nie upadają papiery krajowe, o znacznych bankructwach nie słychać, owszem lud jest nadziei dobrej, którą ożywia na przemianę pogłoska o warunkach do ugody nam podanych przez Napoleona, i druga o poważnym pośrednictwie lądowych Mocarstw do pokoju powszechnego; lecz tym nikt nie wierzy z polityków tutejszych.

Gdy Gall w Europie naukę czaszkową rozkrzewia, Quakrowie w nowym świecie z innego chlubią się wynalazku. Ludziom tego wyznania w prowincyach RPtę Amerykańską składających poruczona jest straż więźniów, którzy za zbrodnie swoje na wiek cały zamknięci, jeszcze nie mają odjętej nadziei powrócenia do swobod obywatelskich, jeśli poprawić się zechcą. Quakrowie tych karmiąc pospolicie zbożem Mais zwanem, z którego mąki robią supę i zaprawiają Melassą, doświadczyli, że taki pokarm naygwałtowniejsze i naygorętsze temperamenta zwykł łagodzić i zupełnie odmieniać, tak że bardzo wielu złoczyńców osądzonych wyszedłszy z więzienia po niejakim czasie, zostają uczciwymi ludźmi i dobrymi obywatelami.

COPPENHAGA d 28 listopada. Potwierdziła się wiadomość o śmierci G. Waltersdorf w Aalborgu; to tylko przydać trzeba, iż umarł rozmyślnie gwałtownym sposobem. Podobnym wcale sposobem zakończył życie swoje G. Myhlenfeld były Gubernator wyspy Duńskiej S. Tomasza; ten po rozmowie mianey z następcą tronu w Kiel, pojechał do Oldenburga, i ledwie stanowiący na miejscu śmierć sobie zadał.

Czytając Paryzkie pisma wyznajemy z upokorzeniem, że prawdziwy i słuszny, do zbicia trudny nam zarzut czynią o zaniechanie wszelkiej ostrożności w opatrzaniu stolicy, i słabą nakoniec iey obronę. Lecz omyłkę tak grubą Duński naród przypisał nie następcy tronu anież Ministrom, lecz Xiążętom z Domu Hesse Casselskiego zostającym w służbie naszej. O jednym z nich powiadają, że nie chciał na czele wojska z lądu przechodzić do Zelandyi i posiłkować Coppenhagę, co jednak nie było niepodobno, gdyż G. Ewald Belt większy przeszedł bez wielkich trudności, chociaż nieprzyjaciele krążyli.

Sprawiedliwość oddawać trzeba komu się należy. Duński naród uwielbiać będzie na wieki Admirala Gambier i Lorda Catchart. Ci wodzowie nieraz oświadczyli głośno w Zelandyi, że brzydzą się i potępiają dzieło gwałtowne, które im poruczyle Ministrowie; lecz pełnić wyższe rozkazy zniewala ich surowa powinność stanu rycerskiego, sam tylko Popham nie okazał politowania Duńczykom nieszczęśliwym i zkrzywdzonym. Obiwszy port nasz i zbrojownie, zarzucił kommandantowi onych Rosenwinge, iż nie znajduje dział wszystkich ile być powinno. Odpowiedział Officyer Duński, że są wszystkie na

miejscu, i sztuki żadney nie utaiiono. Zadał mu grubym obyczajem kramstwo Angielczyk; zkrzywdzony wyzwał na pojedynkę krzywdzącego, lecz ten odpowiedział, że do portu nie wchodzi w stopniu Officyera, ale jako wyznaczony kommissarz. Położył koniec gorszącej waśni Admirał Gambier, oświadczając że fałszywy jest zarzut względem utaienia Duńskich armat.

Ministrowie nasi zaczynają powracać do tej stolicy; o przyjeździe Króla nic jeszcze pewnego. Anglicy widząc na brzegach naszych zgąszone latarnie, które w lepszych czasach żeglarzom przyświecać zwykły, stawiają teraz codziennie statki oświecone w śród Sundu, za których pomocą każdy może płynąć bezpiecznie. Tym sposobem niedawno widzieliśmy przechodzących z morza Bałtyckiego na północne więcej 60 okrętów kupieckich w porze nocney; tym sposobem zapewne przejdą jeszcze 50 innych które zbliżające się widzimy.. Słowem Anglicy bez porównania mniejszą ponieśli szkodę od burzy i nawałności iesiennych niżeliśmy rozumieli; co chociaż nieprzyjaciele przyznaiemy z podziwieniem doskonałości nieporównaney tego narodu w żeglarskiem rzemieśle; Angielscy maytkowie zdają się oswoieni z tём wszystkiem, cokolwiek innych żeglarzów trwoży naybardziej, i krążą bezpiecznie w każdym miejscu i każdej porze.

PARYZ d. 27 listopada. Uwaga Paryzkiej publiczności dziś jest zwrócona ku Portugalii; woyska Hiszpańskie w liczbie znaczney pospieszają zewsząd na granice; w Ferrolu tysiąc ledwie żołnierza zostało na załodze, co jest mało dla strzeżenia ważnego miasta i portu, w którym Król Katolicki ma wielkie zapasy okrętowe; które ażeby od Anglików krążących w bliskości bezpieczne były, iedna z kolumn Francuzkich tam wkroczy i stać będzie dopóki nie nadciągną milicye z Compostelli, Valladolid, Sero, Mandonedo, Lugo; tych części ma być umieszczona w porcie Corogne. Z Ferrolu woysko Hiszpańskie prowadzi do Portugalii G. Taranco. Armia Francuzka G. Junot liczy 34 t. żołnierza; tyleż będzie Hiszpanów. Portugalczykowie woysk regularnych i milicyi mogą wystawić jeszcze więcej, nie spodziewamy się iednak odporu żadnego w zawoioowaniu Królestwa, gdyż Regent nie czyni żadney gotowości ku obronie; a gdyby nawet uczynił, będzie słabą w takim iak dziś jest rozdwoieniu obywatelskich umysłów.

Dotarliśmy o weyściu tryumfalnym półków gwardyjskich do stolicy naszej d. 25; prowadził Marszałek Bessieres, którego spotykając Prefekt departamentowy Froehot przed murami, mowę miał krótką, w której wyliczywszy dzieła rycerskie armii wielką zwaney, gwardyi iako części oney ofiarował imieniem Paryżanów korony złote, zdobić odtąd mające orły półkowe. Odpowiedział z oświadczeniem wdzięczności Marszałek, ciągnęło daley rycerstwo pośród radośnych okrzyków niezliczonego gminu i złożony orły pod bramą tryumfalną w Thuileries, pośpieszyło na pola Elizeyskie, gdzie kosztem stolicy dano pod namiotami biesiadę na 10 t. osob.

STUTTGARD d. 30 listopada. Uwiado-

miony Król Wurtembergski o zbliżeniu się zięcia swojego Króla Westfalii Hieronima i Królowey Katarzyny, wysłał z rana ku granicom od Pforzheim na ich spotkanie Ministra Normann z wielo urzędnikami i częścią dworu; gdy goście wjeżdżali do naszej stolicy, dawano z armat ognia, bito w dzwony, woyska paradowały. Hieronim krótko tu zabawiwszy, ma pośpieszyć do stolicy państwa nowego Cassel, gdzie zatrudni się ostatecznym urządzeniem; dotąd nie jest podzielone na departamenta; woyska, pewnych dochodów, stałego sądownictwa i policyi nie miało, chociaż przysłani z Paryża Konsyliarze stanu Simeon, Jollivet i G. La Grange ciągle nad tём pracują. Kraj cały może zawierać więcej 2 millionów mieszkańców, dochód skarbowy z czasem uczyni 16 mill. złot. ryńs. Szacunek dobr, które Napoleon w Niemczech do swojego szafunku zostawia, wynosi 160 millionów franków. Officyerowie dawnych woysk Elektora Hesse Casselsiego, które w roku przyszłym rozwiązano, dotąd bawią w Luxemburgu i innych twierdzach Francuzkich pod strażą; przykrzyć się im zaczyna nieczynność; widząc iakie odmiany zrobiono w ich oyczyźnie, pragną już niektórzy do niej powrócić, i wierne usługi nowemu panu ofiarować.

WROCŁAW d. 4 grudnia. Woyska Bawarskie, które od początku przeszloroczney kampani zostawione w Szląsku przyłożyły się do wzięcia twierdz tej prowincyi, później zostały pomnożone, wyciągnęły nakoniec przez Saxonią zmiierzając do Bareuth, tam zgromadzić się ma, iakoteż w Wurtzburgu dość liczna armia z półków związku Reńskiego złożona.

Traktat podpisany w Tilży chciał mieć wyznaczoną drogę woyskową do utrzymania komunikacyi między Saxonią i Xięstwem Warszawskim. Marszałek Soult w Elblągu podpisał umowę z kommissarzami Pruskiemi Jork i Doenhoff, którą Imperator Francuzki wnet potwierdził; droga wspomniona iść będzie na Crossen i Zullichau dla wszystkich zprzymierzeńców niebronna, byleby razem nie ciągnęło nad 4 t. żołnierza, bagaże przeglądane być nie mogą, Saxonii pocztę w pomienionych miastach utrzymywać powinna; iey kosztem woyska ciągnąć będą, tylko kwaterę, światło, i drzewo Prussacy dostarczą.

Oprócz drogi woyskowej zostały wyznaczone 3 jeszcze handlowe z Saxonii przez kraj Szląski, pierwsza idzie z Drezna przez Bunzlau, Liegnitz, Wrocław, Oels, Warttemberg, 2 przez Luben, Steinau, Wirsing, Hernstadt, trzecia przez Sorau, Sagan, Neustadt, Głogow, Frauenstadt; od towarów przechodzących mała opłata, od produktów będzie mniejsza; cena zboża na zawsze iedna. Poddanym Króla Saskiego wolna żegluga na Wiśle, Noteczy, Warcie, Odrze, kanale Wilhelma, na tym który daie komunikacyą do Elby, cło płaci się małe bez rewizyi statków. Podobne swobody służą handlującym Francuzom; Prussacy równych w kupiectwie przywilejów używać będą. Znający się przepowiadają że tym sposobem handel wielu narodów mając nową drogę otwartą ważne dla nich przyniesie korzyści.